

ПЕРЕДМОВА

Цей випуск Збірника присвячено пам'яті Емлена Володимировича Соботовича, головного редактора видання, академіка НАН України, засновника і директора нашого інституту, який пішов з життя 10 березня 2013 р. Минув лише один рік від того, як його не стало, і тому багато хто з нас, відчуючи його відсутність, звертається до спогадів тих часів, коли під його керівництвом відбувались створення і організація Інституту геохімії навколишнього середовища, чітко викреслювались напрями наукової діяльності, формувался колектив співробітників.

На перших сторінках збірника наведено статті, у яких автори згадують особисте спілкування з Емленом Володимировичем як у повсякденному житті, так і при обговоренні гострих питань при виконанні науково-дослідних робіт. Особливо після Чорнобильської катастрофи.

Також вперше побачили світ матеріали рукопису І.Є. Старика, відомого російського вченого-радіохіміка Радієвого Інституту, під керівництвом якого починав свою наукову діяльність Е.В. Соботович. Сподіваємось, що спогади безпосередніх учасників і свідків тих подій в житті Емлена Володимировича викличуть велику зацікавленість.

З перших днів аварії на Чорнобильській АЕС Е.В. Соботович брав активну участь у ліквідації її наслідків. Безпосередньо керував в зоні ЧАЕС науковими роботами з досліджень механізму винесення радіоактивних речовин в р. Прип'ять і далі – у р. Дніпро, вивчення подальшої міграції радіонуклідів в об'єкти наземних екосистем.

Величезний науковий і практичний досвід у різних галузях знань, видатні організаторські здібності дозволили йому зайняти гідне місце у ряду вчених України, які, виконуючи роботи безпосередньо в зоні впливу ЧАЕС, збагатили науку як фундаментальними працями з охорони навколишнього середовища, так і розробкою рекомендацій щодо мінімізації наслідків чорнобильської аварії.

Під керівництвом Е.В. Соботовича в Інституті розроблялись проекти законів України, урядових рішень, державних програм, концепцій та регулюючих документів у сферах ядерної енергетики, поводження з радіоактивними відходами і захисту навколишнього середовища. Особливу увагу він приділяв проблемі створення геологічного сховища для ізоляції довгоіснуючих РАВ і був чи не найпершим, хто наполягав на тому, що спорудженню геологічного сховища саме в межах зони відчуження альтернативи немає.

У другій частині збірника опубліковано концептуальні погляди Е.В.Соботовича з машинописного рукопису «Общая концепция зоны радиоактивного загрязнения Чернобыльской АЭС», де були висвітлені найважливіші аспекти нової дійсності – виникнення на значній частині території, тоді ще Української РСР, реальної радіаційної небезпеки, що потребувало радикальних контрзаходів.

Далі розміщено низку наукових робіт різних напрямків досліджень: проаналізовано шляхи підвищення безпеки при тривалому зберіганні та захороненні високоактивних відходів, відпрацьованого ядерного палива, з точки зору підвищення довіри суспільства та нерозповсюдження ядерної зброї; результати вивчення буферних властивостей сепіоліт-цеолітових композитів для створення мембран при фільтрації крізь них тритієвої та протієвої води; закономірності міграції і концентрації торію в зоні гіпергенезу на території Українського щита; проблеми переробки відвалів гірничо-збагачувальних і металургійних виробництв методами біогеометалургії; актуальні питання з геології урану і торію тощо.

Наукова спадщина Е.В. Соботовича багата новими ідеями та задумами, тому його учні вважають своїм обов'язком продовжувати дослідження у вибраних напрямках та втілювати в життя результати наукових розробок.

Редколегія